

Twist om fisket i sjöarna söder om Perstorp åren 1656-1657

Bild: 990/Sida: 105 Birketing tisdagen den 16 september 1656.

Inledande kommentar: Om man innevarande år, 2023, Googlar på Ybbarpssjön och Henrikstorpssjön söder om orten Perstorp, finner man bl.a. följande: Dessa sjöar anses vara Sveriges mest kända kortfiskevatten efter KARP. Sjörekordet för spegelkarp är på 15,8 kg och för fjällkarp 16,0 kg år 2011. Numera (2023) är det på ca 20 kg. - All karp som fångas i vattenystemet sätts tillbaka i sjön, efter att man fotograferat, mätt och vägt den. Detta innebär att man i fiskekretsar känner igen vissa karpar på individnivå! - Karpsläktet omfattar över 2000 arter, bl. a. Braxen, som omtalas i efterföljande text.

Första ting för Siunne ("Siuffne") Bendtsen på Vinnarp ("Vinderup"), som bevisade med Kallelsemännen ("K: M:") Sadtser Thruedtsen i Håkantorps Mölla ("Haagentorp Mølle") och Thue Nielsen i Håkantorp att de hade instämt Erland i Anderstorp till Första, Andra, Tredje och Fjärde ting, till att åhöra vittnesmål om det behövs ("om behoff giøris"), och till domslut ("til Dombs"). Vidare Peder Thostenssen i Kullema, till Första, Andra, Tredje och Fjärde ting, att hålla fast vid sin sanning ("bestaa sin SandHed"). Målet ("sagen") gäller Erland (i Anderstorp) och 6 march, som han lånade ("Laanet") av mig i Peder Jepsens stuga i Landskrona ("stue i LandtsCrone").

Då framstod först Jep Bendtsen i Sorröd, som svor och vittnade, att han är född i Henrikstorp, och Haver bott där i 44 år ("bod der i 44 Aar"). Då har de alltid haft tillstånd ("Hafft deris Forloff") till att fiska i Henrikstorpssjöarna ("fische i Hedensterup søer"): 1) Oxsjön ("Øxsøen") 2) Slessjön ("Slessøen") 3) Thorsjön ("Thorsøeen") 4) Ybbarpssjön ("yberup søe"), i vilka sjöar de nämnda ("bemelte") 4 männen Hava deras lott ("Lod") att fiska i. Och det har icke blivit dem nekat ("iche Haffr Vered dennem Negtid"), så länge jag kan minnas ("mindis") i 50 år. Och vi har använt ("brugt") fisket om sommaren ("sommeren"), men om vintern ("Vinteren") drar de nät för sin Husbonde ("Drager de For Hosbunden") (på Herrevadskloster).

Peder Bendtsen i Henrikstorp vittnar, att han kan minnas i 60 år. Då Hava de nämnda männen haft deras fiske ("Fisherj") i samma sjöar, obehindrat ("VForment"). Dessutom ("ydermere") kan han också minnas i 60 år, att då Hava de haft tillstånd att sätta en ryssja i bäcken som går från Eksjön och i Ybbarpssjön ("sette En Russe i bechen som løber Aff Egsøe och i yberupsøe"), som kallas Möllebäcken. - Jens Nielsen i Forestad vittnar, att han minns på ungefär 40 år. Då Hava de aldrig varit hindrade ("Forment") att fiska i samma sjöar, som omvittnat är ("omVundet Er"), om sommaren. Men om vintern Haver Husbonden låtit själv fiska där. Och om bäcken vittnar han på samma sätt ("Jligemaader") som Peder Bendtsen. - Niels Moenssen i Fastarp vittnar, att han minns på 60 år. Då har de icke varit hindrade att fiska i samma sjöar om sommaren, som omvittnat är. Vålaktade Jens Christenssen, Ridefogden till Herrevadskloster, svarade ("suaret"), att Här emot ("Her imod") skall komma svar till Nästa ting.

De nämnda männen begär gärna ("Er gierne begierendis"), att deras gunstige Husbonde och hans Fullmäktige ville Förunna dem deras fiske, som de hittills ("Hertildags") njutit ("Nyt") Hava, och deras föregångare före dem ("deris Formend For dennem").

Punkt 3 (Jens Christenssen, Ridefogden på Closter): Eftersom jag senaste tingsdagen lovade ("Sidste tingdag Loffuet") mitt svar på ("imod") de vittnesmål ("Vinder") som Siuffne Bendtsen på Vinnarp, Joen Poulssen i Henrikstorp, Mattis Thuessen och Bent Siunnessen därstädes avlade ("Førde"), så är härpå mitt korta svar ("saa Er Hertil mit Corte suar"): Eftersom deras vittnesmål går ut på ("Liuder") att de Hava haft tillstånd att om sommaren fiska i nämnda sjöar, vilket omvittnat är, så eftersom ("Epterdj") de inget tillstånd ("Forlouff") av min gunstige Husbonde begärt ("begieret") Har, Ej heller av mig i ("Vdj") Hans Vålbördighets frånvaro ("Hans VelbyrdigHeds Frauverelse") så har de brukat ("brugt") samma fiske helt ("gandshe") utan ("uden") tillstånd, och ändå ("Dog") Plötsligt ("Pludtseligen") låtit instämman min gunstige Husbonde till att åhöra ("paaHøre") deras vittnesmål. Och eftersom en del ("En part") uppehåller sig ("Er") i samma sjöar utan givet ("betaget") tillstånd, anser ("Formener") jag därför de bör ha ett passande straff ("bør at Lide som Vedbør"), och begär ("begierendis") att detta mitt svar tills vidare ("til Videre") i deras vittnesmål inför tinget ("Vdj deris tingsVinde") måtte införas ("indFøris").

Fjärde ting för Vålaktade Jens Christenssen, Ridefogden till Herrevadskloster, som låter Fridlysa Closters å, ("Loder Fredliuse Closters Aae") som går från Ybbarp(ssjön ("Fra Yberup søe") och går igenom Östersjön ("Østersøen") och Västersjön och in emellan Herrevadskloster ("in emellen Closteret"). Dessutom ("Desligeste") (Fridlyses) alla andra sjöar i Perstorps socken ("i Persterup sogn") och överallt i Länet. Ifall ("Dersom") någon där uti ("der udj") låter sig befinna ("befinde") efter denna dag, antingen med Ryssjor eller annat Fiskeredskap ("Enten med Kuber eller Andet FischeRedshab"), då skall han Hava förverkat ("Forbrut") sin halva Ryssja. - Varefter jag (= Jens Christenssen) på Hans Majestäts och min gunstige Husbondes vägnar begär ett skriftligt tingsintyg.

Fjärde ting för Siuffne Bendtsen på Vinnarp emot Peder Bendtsen i Blekemossa ("Blegemose") och Jep Moenssen i Åmod ("Amod"). Målet gäller ("sagen For") en Häst ("Øff") som de Hava tagit från mig ("som de Fra mig Haffr taget"). Och jag anser ("Mener") att de bör den till mig återlämna i oskadat skick ("de bør den shadisLøs igien at leffuere"), eller dess Värde betala ("Des Ver at betalle"), eftersom de tog den från mig innan någon Dom därom hade fällts ("dj Thoug den Fra mig Førend dj Nogen Domb Derom Var patserit"), och inte heller samma Fiske Var Fridlyst ("och ej Heller samme Fisherj Var Fredliust"). - Och begär Dom. - Peder Bendtsen begär att få vittna, och att Förhöras i målet ("Forskuder sig til Vindisbyrd Att Føre i sagen") och att det måtte hållas på Vinnarp med vittnesmål ("paa Vinderup at Høre paa Vinde").

Då framstod Peder Bendtsen i Blekemossa, som svor och vittnade enligt lagen ("soer och Vant Epter Laugen"), att han fick bud från Husbondens fogde ("Fouget"), att när Braxen (Karpen) lekte i sjön ("Naar Brasen Leide i søen"), då skulle jag ha tillsyn över ("Da skulle Jeg Haffue indseende med"), om där fanns ("Fandts") någon som drog nät där med Främmande Båtar ("Drog der med Fremmede Bottuer"), och jag tog en torpare ("boellMand") med mig som sedvanligt ("SædVanligt Haffr Veret"), och tog bort ("Thog Bort") till den Henrikstorpssjö, som kallas ("Kaldis") Eksjön ("Egsøe"), och det var Mörkt på Natten ("Mørkt om Nattetid"). Så stod vi och lyssnade ("Lyddis"). Så kunde vi höra ("Høre") att där var Folk som pratade ("Snachet Folch"), såväl som att Folk rodde ("Rode") på sjön. Då gick vi

österut ("Øster omKring") och ville (gå) emot dem utanför Sunes Åker ("Drog i Land UdFor Sunis Vang") på Vinnarp innan vi så snart hann komma runt omkring ("Førend vi kunde komme saa snart omKring"), och Hästen (Øgguen") låg d är på stranden ("Landet") och var våt ("Vood"). Så gick jag före Jepe i Åmod upp till Siuffne Bendtsen, och så kom han genast ned med honom till sjön ("saa Komb Hand Ned med Honem strax til søen"). Och jag frågade ("Spurde") Føom det var Hans häst ("Øgh"). Då sade han: "Ja, vi var ute och skulle draga lite ("Noget"), (men) det är så kallt ("Er saa Kalt"), så här får man inte tag på något ("Her Vancher inted")." Så gick vi från sjön. Så tog vi avsked ("Thog Vj affskue") och sade: "En häst till att föra till Closter!! ("en Øgh til at Føre den ad Closter")." Och där (= på Closter) är den fortfarande ("Endnu").

Jep Moenssen i Åmod vittnar på samma sätt ("Jlige maader") som Peder Bendtsen, att han var med honom.

Bent Samuelssen i Mölledal ("Mølle Dall") svor och vittnade, att ungefär vid Pingstdagen ("VngeFer Ved PindtsDag"), på aftonen ("om afftenen"), innan Peder tog Hästarna i beslag ("panted Øffuen") från Siuffne, då kom jag från (Västra) Torups socken ("Da Komb ieg Fra Torup sogen"), och gick framom Eksjön ("gick Fremb om Egsøe"), och då drog Siuffne nät där i sjön.

Bild:1300 /Sida: 136

Nämnde ("bemelte") Jens Christenssen svarade, att han samma Hästar ("Øff") har mottagit ("Anammet") av Hans Suendtsen, som var hans Förman ("Formand") och Husbondens Fullmäktige ("Fuldmechtige") på Closter, och dessutom ("Ydermere") framlade Välbördige Husbondens Order ("Ordre"), daterad den 5 oktober 1656, vilken lyder på detta ställe som följer: "Det Fiske som är belagt i sjöarna där i Länet medger jag ingen som en Rättighet ("Er ieg ingen det gestændig"), mest ("Helst") eftersom de har varit så Trotsiga ("Epterdj dj Haffr Veret saa Throchtsige") och mig icke ett ord därom ("derFor") har velat giva ("giffue"), förrän de plötsligt därom kräver ("Fører") skriftligt tingsintyg ("tingsVinde"). Vilket dock lyder att de därom har Haft Tillstånd (att fiska), som de Hos mig icke har sökt ("Hos mig iche søgt Haffr"), och ifall ("dersom") Någon Härefter påträffas ("Findis") i sjöarna, under sådana förhållanden ("Vdj saa maader") att de skall Fiska Har Ni ("i") (tillåtelse) att låta Taga ("at Lode Tage") både Näten ("baade garnen") och Båtar ("Booder") från dem, tills ("indtil") de därtill bevisar sina Skäl ("beuiser Deris Siell"), vilket allaredan har skett ("som Allerede shet Er").

Jens Christenssen svarade, och står för sin Rättighet rörande Peder Bendtsen och Jep Moenssen, och fastslår sin Rättighet till ("gaar Dem i Hiemellsted For") samma Hästar ("Øff"), och anser ("Formener") att den bör vara överflyttad (?) ("Forbrøt") till Husbonden på Hans Majestäts vägnar, och begär Dom i målet ("begier Domb i sagen"). - Siuffne Bendtsen på Vinnarp svarade, och begär att de Mätte beviljas Fiske i sjön ("at Dennem Maatte beuilgis Fisherj i søen"), som de tidigare har åtnjutit ("som Dj Haffr Nyt tilForn"), och anser för övrigt ("Ellers") att Peder Oelssen bör skaffa honom ("mig") Hästarna åter ("igien"), eller Dem betala ("Betalle"). Siuffne på Vinnarp(?) Blev ålagd ("Bleff Forelagt") att göra en beskrivning av Rättegången ("tage Deelen beskriffuen") och inlämna ("indlegge") till nästa ting, varefter det skall avkunnas Dom till första tinget efter Julhelgen (" shall gaa Domb til Søgneting Epter Jull").

Inställde sig ("Var shichet") Siuffne Bendtsen i Vinnarp, som begärde Dom över Peder Bendtsen i Blekemossa, och Jep Mouenssen i Åmod, för en Häst ("Øff") som de från mig tagit Haver, och han (= Siuffne Bendtsen) anser att de den bör betala, plus domens omkostnad ("Bekostning"), eller skaffa den (hästen) tillbaka till mig på ett Riktigt sätt ("shaffe mig den Loulj igien").

Kommentar: Härefter följer Domen. - Birketingsfogde till Riseberga Birk var vid denna tid Suend Anderssen i Brandsberga (nära Spången). Som Birketingsfogde hade han rätt att ensam avgöra domen, men i kvistiga fall kunde han rådgöra med de 8 stockemännen. Man märker att Suend Anderssen i sin Dom försöker balansera de båda parternas intressen. - I ytterligare ca 2½ år, fram till Freden i Roskilde 1658, skulle skåningarna vara Danska Medborgare.

"Då blev så avkunnat (Dömt) om målets beskaffenhet ("om den Sags LeiligHed"), att eftersom Siuffne BePendtsen på Vinnarp åtalar och instämmer Peder Bendssen i Blekemossa och Jep Moenssen för en av hans fiskemjårdar ("For En Hans FiskeVod") vid Henrikstorpsjön, som de honom fråntog ("Honem Fratog"), anser ("Mener") jag att de bör den åter ("igien") skaffa ("at Forshaffe") eller Lämna full ersättning ("Nøyagtig Vederlaug") istället ("udj steden"). Med mera som påstås ("Foregiffuis"). Varemot de möter upp ("Møder") och icke tar hänsyn till ("beagter") att ju ("Jou") Mjården ("Voden") de har tagit när de märkte ("Formerchet") att Siuffne Bendtsen tillsammans med dem i Henrikstorps sjöar fiskade ("brugte Fischerj), utan Husbondens vilja ("Villje") eller tillåtelse ("Tilladelse"), och den (Mjården?) på Closter enligt Husbondens befallning inlämnat ("Leffueret"), vilket vidare i Rättegången av framförda vittnesmål ("Førde Vinder") kan förstås ("Førstaaes"). Man vet därför icke ("Vedis Derfor iche") efter sådana omständigheter ("Epter Slige Omstender"), om man kan Döma Peder Bendtsen eller Jep Moenssen till något straff ("Noget at Lide tilFinde"), medan ifall ("Medens Dersom") Siuffne Bendtsen sin Mjårde önskar få tillbaka ("agter at Erlange"), då får han anhålla ("Dog der anHoels") hos den Nådiga ("Gunstige") Överheten."